



Atıfta Bulunmak İçin / Cite This Paper: Dere, İ. ve Yavuzay, M. (2019). ‘‘Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Dijital Vatandaşlık Göstergelerinin İncelenmesi’’, *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(3): 2400-2414.

Geliş Tarihi / Received Date: 08.03.2019

Kabul Tarihi / Accepted Date: 03.05.2019

Araştırma Makalesi

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ DİJİTAL VATANDAŞLIK GÖSTERGELERİNİN İNCELENMESİ

Dr. Öğr. Üyesi İlker DERE

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakóltesi

idere@erbakan.edu.tr

ORCID ID: 0000-0003-0993-7812

Muhammet YAVUZAY

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü

muhammetyavuzay@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-8823-2695

Öz

21. yüzyıl teknolojisi ile bireylerin çevrimiçi topluma katılması, ‘‘dijital vatandaş’’ kavramını ortaya çıkarmıştır. Dijital ortamların vazgeçilmez hale gelmesi, dijital vatandaşlık eğitimi konusundaki çalışmaları artırmıştır. Bu araştırmanın amacı, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık göstergelerini incelemektir. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Bu araştırmanın örneklemini Necmettin Erbakan Üniversitesi, Kastamonu Üniversitesi, Ege Üniversitesi ve Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünde okuyan 401 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Verileri toplamak için Som-Vural (2016) tarafından geliştirilen ve 23 maddeden oluşan ‘‘Dijital Vatandaşlık Ölçeği’’ adlı ölçek kullanılmıştır. Elde edilen veriler, SPSS 23 Paket Programı ile analiz edilmiştir. Bu kapsamda betimsel istatistiklerin (yüzde ve frekanslar) yanı sıra tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Post-Hoc testleri kullanılmıştır. Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre; sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık ölçeğinden aldıkları puanlar ile okudukları üniversiteler ve günlük ortalama internet kullanım süreleri arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır. Buna karşın öğretmen adaylarının e-devlet kullanım sıklığına göre gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Araştırma sonuçlarına dayalı olarak birtakım önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Dijital Vatandaşlık, Sosyal Bilgiler Öğretmen Adayları, E-Devlet Uygulaması, İnternet Kullanımı

EXAMINATION OF PROSPECTIVE SOCIAL STUDIES TEACHERS THROUGH DIGITAL CITIZENSHIP INDICATORS

Abstract

Individuals joining the online community through the technology of the 21st century have led to the emergence of ‘‘digital citizen’’ concept. With digital media becoming essential, studies on digital citizenship training have increased. The aim of this study is to examine the digital citizenship indicators of prospective social studies teachers. In the study, the descriptive survey method, which is one of the quantitative research methods, has been used. The sample of this study consists of 401 prospective teachers that are studying in the Social Studies Teaching departments of Necmettin Erbakan University, Kastamonu University, Ege University, and Pamukkale University. The scale called the ‘‘Digital Citizenship Scale’’ developed by Som-Vural (2016) consisting of 23 items was used for collecting data. The obtained data was analyzed with the SPSS 23 Package Program. In this context, apart from descriptive statistics

(percentages and frequencies), one-way analysis of variance (ANOVA) and Post-Hoc tests were used. According to one-way analysis of variance results, no significant differences were found between the scores of the prospective social studies teachers from the digital citizenship scale and the universities they studied at and their daily average internet usage times. Nevertheless, significant differences were found between the e-government gateway application usage frequencies of groups. A number of suggestions were made based on the results of the study.

Keywords: Digital Citizenship, Prospective Social Studies Teachers, E-Government Gateway Application, Using Of Internet

1. GİRİŞ

Teknolojik gelişmelerin etkisi ile günümüzde dijitalleşen bir dünya düzenine geçilmiştir. Bu gelişmelere bağlı olarak büyüyen internet ağları, tüm dünya toplumlarını etkisi altına almış durumdadır. Özellikle internetin ortaya çıkışı ile birlikte, dijital ortamda bireylere faydalı veya zararlı olacak eylemler ölçülemeyecek bir büyüklüğe ulaşmıştır (İnci, Akpınar ve Kandır, 2017: 495). Yalnızca Türkiye’de 2018 TÜİK verilerine bakıldığında bile, 16-74 yaş grubundaki bireylerde bilgisayar (% 59,6) ve internet kullanımının (% 72,9) geldiği muazzam seviye görülmektedir (Türkiye İstatistik Kurumu, 2018).

21. yüzyılın gelişmiş teknolojisinin bir getirisi olarak dijital vatandaşlığın hâkim olduğu tüm dünyada, dijital vatandaşlık eğitimi de ivme kazanmaktadır. Dijital vatandaşlık eğitimi ile birlikte öğrencilere teknolojiyi uygun bir şekilde kullanmaları için ne bilmeleri gerektiğini aktarırken aktif bir şekilde kullanan toplum bireyleri olmaları amaçlanır (Digital Citizenship, 2018).

1.1. Dijital Vatandaşlık Kavramı ve Boyutları

Dijital vatandaşlık, sanal ortamda etkin bir birey olarak çevrimiçi topluma katılma davranışdır (Mossberger, Tolbert ve McNeal, 2008: 1). Aynı zamanda dijital vatandaşlık, teknolojik ve sanal ortamlarda uygun ve sorumlu davranış normları olarak tanımlanmaktadır. Dijital vatandaşlık kişilerin; bilgisayar, mobil cihazlar, cep telefonları ve tabletler gibi dijital araçlarda bulunan çalışma ortamlarındaki davranışlarını tanımlar. Eğitimciler ve politikacılar, dünya çapında giderek artış gösteren bu davranışları, olumlu boyutlara ve mümkün olan en güvenli ortamlara yönlendirmeye çalışmaktadır (Searson, Hancock, Soheil ve Shepherd, 2015: 730). Dijital vatandaşlığı kötü yönde veya yanlış kullanmayı önlemek için yapılan araştırmalarda, dijital vatandaşlığın doğru kullanılması gereken alanlarla ilgili 9 temel öge tespit edilmiştir. Bu temel öğeler aynı zamanda dijital vatandaşlığın alt boyutlarını ve türlerini de oluşturmaktadır. Bu öğeler şu şekildedir:

Dijital Erişim: Tam elektronik katılımdır. Üreten vatandaşlar olabilmek için, eşit bir şekilde teknolojik imkânlarla dijital erişim sağlanması anlamına gelir.

Dijital Ticaret: Online mal alım satımıdır. Yani dijital ortamlarda satma ve satın alma işlemlerini yapacak yeterliliğe sahip olma anlamına gelir.

Dijital İletişim: Elektronik bilgi alışveriştir. Kişiler, iletişim biçimlerinin değiştiğinin, artık elektronik araçlar vasıtasıyla iletişim kurulduğunun farkında olmalı ve bu araçları doğru bir şekilde kullanmalıdır.

Dijital Okuryazarlık: Dijital teknolojinin ne zaman ve nasıl kullanılabileceğinin bilinmesidir. Aynı zamanda kişilerin, eğitim faaliyetlerinin artık teknoloji kullanılarak da gerçekleştirildiğinin farkında olmasıdır.

Dijital Görgü Kuralları (Etik): Diğer dijital teknolojiler tarafından beklenen davranış standartlarıdır. Bununla birlikte bireylerin, sanal dünyada gösterilen davranışların bir elektronik standarda sahip olduğunun farkında olmasıdır.

Dijital Hukuk: Teknolojiyi yöneten yasal haklar ve kısıtlamalardır. Sanal ortamda yapılan işlerin elektronik sorumluluğunun olduğunu ve kanuni yaptırımını bulunduğunu bilmesi gerekir.

Dijital Hak ve Sorumluluklar: Tüm dijital kullanıcılara verilen ayrıcalıklar, özgürlükler ve onlarla birlikte gelen davranış beklentileridir.

Dijital Sağlık: Dijital dünyada fiziksel, ruhsal ve psikolojik yönden sağlığı direk ya da dolaylı olarak etkileyecek faktörlerin bulunduğunun farkında olunmasıdır.

Dijital Güvenlik: Tüm teknoloji kullanıcılarının kişisel güvenliklerini ve ağların güvenliğini sağlamak için alınması gereken önlemlerdir (Ribble ve Bailey, 2007: 9-10).

Bunlarla birlikte ülkemizde aktif bir şekilde kullanılmaya başlanan ve dijital vatandaşlığın faaliyet alanı olan ‘e-devlet’ uygulaması, vatandaşlara devlet tarafından verilen hizmetlerin elektronik ortamda sunulmasını ifade etmektedir. Bu sayede devlet hizmetlerinin vatandaşa en kolay ve en etkin yoldan, kaliteli, hızlı, kesintisiz ve güvenli bir şekilde ulaştırılması hedeflenmektedir. Bürokratik ve klasik devlet kavramının yerini almaya başlayan e-devlet uygulamasıyla her kurumun ve her bireyin bilgi ve iletişim teknolojileri ile devlet kurumlarına ve kurumlarca sunulan hizmetlere kolayca erişilebilmektedir (T.C. Cumhurbaşkanlığı, 2018).

1.2. Sosyal Bilgilerde Dijital Vatandaşlık Eğitimi

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2018 yılında hazırlanan Sosyal Bilgiler Öğretim Programının; bilim ve teknolojiye yaşanan hızlı değişimlerden, bireyin ve toplumun farklılaşan ihtiyaçlarından, öğrenme ve öğretme teori ve yaklaşımlarındaki yenilikler ve gelişmelerden doğrudan etkilediği görülmektedir. Bu değişimlerin bir sonucu olarak programlarla birlikte, bilgiyi üreten, onu işlevsel olarak kullanabilen, problem çözebilen,

eleştirel düşünen, girişimci, kararlı, iletişim becerilerine sahip, empati kurabilen, topluma ve kültürüne katkı sağlayabilen bireylerin yetiştirilmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca programın özel amaçlarında, *“Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini bilinçli kullanmaları amaçlanmaktadır.”* ifadesi yer almıştır.

Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yetkinlikler, değerler, kazanımlar ve becerilerle dijital vatandaşlık eğitimi arasında bazı ilişkiler kurulmuştur. Örneğin; kazandırılmak istenen becerilerden biri olan “dijital okuryazarlık”, dijital vatandaşlığın alt boyutlarından biridir. Aynı zamanda “araştırma”, “iletişim” ve “hukuk okuryazarlığı” gibi diğer beceriler, bu boyutla doğrudan ilişkilidir. Ayrıca “Bilim, Teknoloji ve Toplum” adlı öğrenme alanına bakıldığında kazanımların ortak amacının; öğrencilerde yenilikçi, eleştirel ve bilimsel düşünceyi geliştirmek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte öğrencilerden bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgiye ulaşmada teknolojiyi kullanma becerisi edinmeleri beklenmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2018: 1-11).

Sosyal bilgiler programının temel yaklaşımı, bilgiyi üretmek ve kullanmak için gerekli beceri, kavram ve değerlerle öğrenciyi donatarak aktif bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı yetiştirmek olarak bilinir (Ata, 2015: 35). Bu amaçla birlikte sosyal bilgilerin doğasını oluşturan yaklaşımlardan “vatandaşlık bilgisi aktarımı olarak sosyal bilgiler”, sosyal bilgiler öğretiminin en eski yaklaşımlarından biridir (Öztürk, 2015: 5). Aynı zamanda sosyal bilgiler eğitimi, vatandaşlık eğitimi ve hedeflenen tüm kazanımların aktarımı sırasında bilgi ve iletişim teknolojilerini etkin bir şekilde kullanmayı amaçlar (Acun, 2015: 343-365). Bu durum, dijital vatandaşlığın bir getirisidir. Bu bağlamda alanyazında dijital vatandaşlık (konuları ve alt boyutları) ve sosyal bilgiler ile doğrudan ya da dolaylı olarak ilişkili çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmalardan bazıları incelenmiş ve değerlendirmeler aşağıda sırayla sunulmuştur.

İlk olarak Çarıkçı (2010: 119-121), yaptığı çalışmada katılımcıların e-devlet uygulamalarına ilişkin tutumlarını değerlendirmiştir. Araştırma sonuçları, katılımcıların e-devlet uygulamaları hakkındaki bilgi düzeyi arttıkça, daha olumlu tutumlar geliştirdiklerini, gelişmeleri yakından takip ettiklerini ve uygulamalardan faydalandıklarını göstermiştir. Aksine e-devlet hizmetlerinden faydalanmayanların uygulamaya ilişkin gelişmeleri takip etmedikleri ya da ilgilenmedikleri sonucuna varılmıştır. Ayrıca doğrudan dijital vatandaşlık ve sosyal bilgiler ilişkisini ele alan Karaduman ve Öztürk’ün (2014: 66-73) çalışmasında varılan sonuçlar, dijital vatandaşlığa dayalı etkinliklerin sosyal bilgiler dersinde

kullanılmasının öğrencilerin dijital ortamdaki tutumlarını olumlu yönde etkilediğini ortaya koymaktadır. Bunun yanında Karaduman, Köse ve Eryılmaz'ın (2017: 265-268) araştırmasında öğretmen adayları, sosyal medyada bireylerin en çok “saygı”, “özel yaşamın gizliliği”, “tarafsızlık”, “sabırlı olma” gibi değerleri ihmal ettiklerini söylemişlerdir. Bir diğer dijital vatandaşlık ve sosyal bilgiler ilişkisini ele alan çalışmada Görmez (2017: 11), öğrenme alanlarıyla ilişkili ünite ve kazanımların dijital vatandaşlık ve onun alt boyutları açısından yeterli olmadığını tespit etmiştir.

Özer ve Albayrak-Özer (2017: 285), “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Dijital Vatandaşlık Eğitimi İhtiyaçları” adlı çalışmasında, sosyal bilgiler adaylarının dijital vatandaşlığı ağırlıklı olarak teknoloji kullanımı ve teknoloji kullanımı ve teknoloji kullanım kuralları olarak algıladıklarını ve dijital vatandaşlık eğitiminin gerekliliğine inandıklarını ortaya çıkarmıştır. Ayrıca Çakmak ve Aslan'ın (2018: 92-94) çalışmasında, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık ölçeğinden aldıkları puanlar ile yaş, cinsiyet ve aile ortalama aylık geliri değişkenleri arasında anlamlı farklılıklar bulunmadığı gözlemlenmiştir. Son olarak Som-Vural ve Kurt'un (2018: 75-77) çalışmasında; dijital vatandaşlık ortalamaları kadın üniversite öğrencilerinin lehine anlamlı bir farklılık göstermiştir. Buna karşın adayların okudukları üniversiteler arasında anlamlı farklılıklar bulunurken, fakültelere göre dijital vatandaşlık ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık gözlenmemiştir.

Tüm bu bilgiler doğrultusunda, sanal ortamda bilinçli hareket edebilen ve teknolojiyi doğru kullanabilen vatandaş yetiştirme misyonunun sosyal bilgiler dersinin hedefleri içerisinde yer aldığı görülmektedir (Daşcıoğlu ve Şimşek, 2014: 23-35). Bu bilgiler ışığında sosyal bilgilerin dijital vatandaşlar yetiştirmek için önemli bir ders olduğu sonucuna varılmıştır. Gelecekte bu dersi okutacak ve dijital vatandaşları yetiştirecek sosyal bilgiler öğretmen adaylarının (Alkan, 2014: 99-110), dijital vatandaşlık ile ilgili davranışlarını incelemek önem arz etmektedir. Bu gerekçeyle Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık ölçeğinden aldıkları puanların üniversite, günlük ortalama internet kullanımı ve e-devlet kullanım sıklığına göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Bu kapsamda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık ölçeğinden aldıkları puanlar arasında üniversitelere göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
2. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık ölçeğinden aldıkları puanlar arasında günlük ortalama internet kullanımına göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık ölçeğinden aldıkları puanlar arasında e-devlet kullanma sıklığına göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

2. YÖNTEM

Bu araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Betimsel tarama, geçmişte ya da halen var olan bir durumu olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan araştırma modelidir. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanır, herhangi bir şekilde değiştirme ve etkileme çabası gösterilmez. Önemli olan, onu uygun bir biçimde ‘gözleyip’ belgeleyebilmektir (Karasar, 2018: 109). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık göstergeleriyle ilgili mevcut durumu olduğu gibi yansıtmak ve büyük bir örneklem üzerinden genelleme yapabilmek için betimsel tarama modeli kullanılmıştır.

2.1. Örneklem

Bu araştırmanın örneklemini Necmettin Erbakan Üniversitesi, Kastamonu Üniversitesi, Ege Üniversitesi ve Pamukkale Üniversitesi’nde sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde okuyan 3. ve 4. sınıf öğretmen adayları oluşturmaktadır. Araştırmaya toplamda 401 öğretmen adayı katılmıştır. Çalışmaya 160 (% 39,9) erkek ve 241 (% 60,1) kadın katılmıştır. Örneklem seçiminde amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu örnekleme yönteminde kolayca ulaşılabilen, ihtiyaç duyulan büyüklükteki bir gruba ulaşana kadar en ulaşılabilir yanıtlayıcıları hedef alan ve tasarruf sağlayan bir örnekleme yöntemidir (Büyüköztürk vd., 2016: 92). Ayrıca Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı gereğince birinci sınıfta bilgisayar I-II, ikinci sınıfta vatandaşlık bilgisi ve temel hukuk, üçüncü sınıfta insan hakları ve demokrasi derslerini alan adayların dijital vatandaşlık göstergelerini incelemek için 3. ve 4. sınıf öğretmen adayları örneklem olarak seçilmiştir (YÖK [Yükseköğretim Kurulu], 2006: 2).

2.2. Veri Toplama Araçları

Dijital Vatandaşlık Ölçeği

Araştırmada veri toplama aracı olarak Som-Vural (2016: 49-51) tarafından geliştirilen “Dijital Vatandaşlık Ölçeği” kullanılmıştır. 23 maddelik ölçek; doğru kullanım, çevrimiçi işlemler, erişim, sağlık ve toplumsal sorumluluk olmak üzere beş alt faktörden oluşmaktadır. Dijital Vatandaşlık Ölçeği’nin toplam puanına ilişkin Cronbach Alfa katsayısı .87 ve alt faktörlere ilişkin iç tutarlılık katsayısı sırasıyla doğru kullanım .85, çevrimiçi işlemler .62, erişim .73, sağlık .68 ve toplumsal sorumluluk .63 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin güvenilirliğine ilişkin yapılan test tekrar test yöntemi sonucunda korelasyon katsayısı .70 olarak hesaplanmıştır. Beşli likert tipinde hazırlanan ölçek, “Kesinlikle katılıyorum=5”, “Katılıyorum=4”, “Kararsızım=3”, “Katılmıyorum=2” ve “Kesinlikle katılmıyorum=1”

şeklindeki seçeneklerden oluşmaktadır. Bu araştırmada kullanılan ölçeğin geneli için hesaplanan Cronbach alfa güvenirlik katsayısı .78'dir.

Demografik Bilgi Formu

Bu çalışma kapsamında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının demografik bilgilerini toplamak amacıyla araştırmacılar tarafından "Kişisel Bilgi Formu" oluşturulmuştur. Formun içeriğinde üniversite, günlük ortalama internet kullanımı ve e-devlet uygulaması kullanma sıklığına ilişkin bilgiler yer almaktadır.

2.3. Verilerin Toplanması

Veriler, 2018-2019 eğitim ve öğretim döneminde Ege Üniversitesi, Kastamonu Üniversitesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi ve Pamukkale Üniversitesi'nde sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde öğrenim görmekte olan ve amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilen, 3. ve 4. sınıf öğretmen adaylarına uygulanan ölçekle elde edilmiştir. Ayrıca uygulanan ölçeğin girişinde geniş ve açıklayıcı bir yönergeye yer verilmiştir. Ölçek maddelerine ilişkin olası sorular için uygulamayı yardımcı olan diğer akademisyenlere açıklamalar yapılmıştır. Ancak araştırmanın veri toplama sürecinde araştırmacılar, öğretmen adaylarına işaretleyecekleri seçenek konusunda herhangi bir yönlendirme yapmamıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde demografik bilgiler için betimsel istatistikler; ölçeğin toplam puanı ve alt faktörlere ilişkin toplam puanlar için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu; üniversite düzeyi, günlük ortalama internet kullanımı ve e-devlet uygulaması kullanım sıklığı arasındaki farklılıkları incelemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Post-Hoc testleri kullanılmıştır.

İstatistiksel analizlere geçmeden önce kayıp veriler incelenmiş ve tek-yönlü ANOVA'nın varsayımlarının karşılanması için gerekli analizler yapılmıştır. Araştırmaya toplamda 401 öğretmen adayı katılmış ve betimsel istatistiklere göre kişisel verilere ve ölçek maddelerine ilişkin kayıp verinin olmadığı anlaşılmıştır. Sonraki aşamada tek yönlü ANOVA'ya ilişkin varsayımlar incelenmiş ve şartlar sağlanmıştır. Öncelikli olarak, veri setinin normal dağılım gösterip göstermediğini incelemek için normallik testleri ve çarpıklık-basıklık katsayıları hesaplanmıştır. Normallik testleri ($p=.000$) ile çarpıklık (2,014) ve basıklık (8,108) katsayıları verinin normal dağılım göstermediğini ortaya koymuştur. Altı tane uç değer atılmasından sonra veri seti normal dağılım göstermiştir ($N=395$); basıklık (.602) ve çarpıklık (.268) değerleri beklenen değerler arasındadır. Levene testine göre varyansların eşit olduğu gözlenmiştir ($p=.64$).

3. BULGULAR

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının üniversitelere göre dijital vatandaşlık ölçeğinden aldıkları puanlara ilişkin betimsel istatistikler Tablo 1’de sunulmuştur:

Tablo 1: Üniversitelere Göre Betimsel İstatistikler

Üniversite	N	\bar{X}	SS
Ege Üniversitesi	60	41,05	9,17
Kastamonu Üniversitesi	94	42,74	9,62
Necmettin Erbakan Üniversitesi	139	42,15	8,08
Pamukkale Üniversitesi	102	41,95	8,80
Toplam	395	42,07	8,80

Üniversitelere ilişkin betimsel veriler, dört farklı üniversitenin öğrenci profiline dair bilgi sunmaktadır. Bu tabloya göre; Ege Üniversitesi öğretmen adaylarının aritmetik ortalaması ($X=41,05$) ve standart sapması ($ss=9,17$); Kastamonu Üniversitesi öğretmen adaylarının aritmetik ortalaması ($X=42,74$) ve standart sapması ($ss=9,62$); Necmettin Erbakan Üniversitesi öğretmen adaylarının aritmetik ortalaması ($X=42,15$) ve standart sapması ($ss=8,08$); Pamukkale Üniversitesi Sosyal öğretmen adaylarının aritmetik ortalaması ($X=41,95$) ve standart sapması ($ss=8,80$) olarak hesaplanmıştır. Öğretmen adaylarının “Dijital Vatandaşlık Ölçeği”nden aldığı toplam puana ilişkin aritmetik ortalama ($X=42,07$) ve standart sapma ($ss=8,80$) olarak hesaplanmıştır.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık puanlarının üniversitelere göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Yapılan tek yönlü varyans analiz (ANOVA) sonuçları, Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Üniversitelere Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
Gruplararası	107,566	3	35,855	,461	,710
Gruplarıçi	30417305	391	77,794		
Toplam	30524,81	394			

Tablo 2’de görüldüğü gibi yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının okudukları üniversitelere göre gruplar arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır ($F_{(3-391)}=,461$, $p>.05$). Diğer bir ifadeyle, dijital vatandaşlık puanları, üniversitelere göre farklılık göstermemektedir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının e-devlet kullanım sıklığına göre dijital vatandaşlık ölçeğinden aldıkları puanlara ilişkin betimsel istatistikler Tablo 3’te sunulmuştur:

Tablo 3. E-devlet Kullanım Sıklığına İlişkin Betimsel İstatistikler

Kullanım Sıklığı	N	\bar{X}	SS
Hiç	18	42,72	11,39
Bazen	322	42,22	8,75
Sıklıkla	55	39,65	7,46
Toplam	395	42,07	8,80

E-devlet kullanım sıklığına göre betimsel bilgiler Tablo 3’te sunulmuştur. Bu verilere göre e-devlet uygulamasını “hiç” kullanmayanların aritmetik ortalaması ($\bar{X}=42,72$) ve standart sapması (ss=11,39); “bazen” kullananların aritmetik ortalaması ($\bar{X}=42,22$) ve standart sapması (ss=8,75); “sıklıkla” kullananların aritmetik ortalaması ($\bar{X}=39,65$) ve standart sapması (ss=7,46) olarak hesaplanmıştır.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık düzeylerinin e-devlet kullanım sıklığı değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını incelemek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Yapılan tek yönlü varyans analiz sonuçları, Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. E-devlet Kullanım Sıklığına İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	η^2
Gruplararası	718,373	2	359,187	4,724	.009	,024
Gruplarıçi	29806,498	392	76,037			
Toplam	30524,871	396				

Tablo 4’te görüldüğü gibi yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının e-devlet kullanım sıklığına göre gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur (F (2-392)=4,724, p<.05). Eta kare değeri düşük düzeyde yakın ilişkiyi göstermektedir ($\eta^2=,024$). Gruplar arası anlamlı farklılığın kaynağını belirlemek için LSD post-hoc testi kullanılmıştır. Bu testin sonuçlarına göre e-devlet uygulamasını sık kullananlar ($\bar{X}=39,7$) ile hiç kullanmayanlar ($\bar{X}=46,72$) arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Ancak e-devlet uygulamasını sık kullananlar ile bazen kullananlar; hiç kullanmayanlar ile bazen kullananlar arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ortalama internet kullanım sıklığına göre dijital vatandaşlık ölçeğinden aldıkları puanlara ilişkin betimsel istatistikler Tablo 5’te sunulmuştur:

Tablo 5. Günlük Ortalama İnternet Kullanım Süresine İlişkin Betimsel İstatistikler

Saat	N	\bar{X}	SS
0-2	67	42,31	9,21
2-4	150	42,45	8,27
4-6	112	42,21	8,92
6+	66	41,74	9,45
Toplam	395	42,07	8,80

Günlük ortalama internet kullanım süresine göre betimsel bilgiler, Tablo 5’te sunulmuştur. Günlük ortalama internet kullanım süresine göre “0-2 saat” kullananların

aritmetik ortalaması ($\bar{X}=41,31$) ve standart sapması ($ss=9,21$); “2-4 saat” kullananların aritmetik ortalaması ($\bar{X}=42,45$) ve standart sapması ($ss=8,27$); “4-6 saat” kullananların aritmetik ortalaması ($\bar{X}=42,21$) ve standart sapması ($ss=8,92$); “6 saat ve üstü” kullananların aritmetik ortalaması ($\bar{X}=41,74$) ve standart sapması ($ss=9,45$) olarak hesaplanmıştır.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık düzeylerinin günlük ortalama internet kullanım süresi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Tek yönlü varyans analiz sonuçları, Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Günlük Ortalama İnternet Kullanım Süresine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Gruplararası	69,801	3	23,267	299	.826
Gruplarıçi	30455,07	391	77,890		
Toplam	30524,871	394			

Tablo 6’da görüldüğü gibi yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının günlük ortalama internet kullanım süresine göre gruplar arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır ($F_{(3-391)}=,299, p>.05$).

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu araştırmada Türkiye’nin çeşitli üniversitelerinde öğrenim gören sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık göstergeleri incelenmiştir. Bu amaç doğrultusunda adaylara bir dijital vatandaşlık ölçeği uygulanmıştır. Yalnızca e-devlet uygulaması kullanım sıklığı değişkenine göre yapılan tek yönlü varyans analizine göre gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($F_{(2-392)}=4,724, p<.05$). Ancak sosyal bilgiler öğretmen adaylarının okudukları üniversitelere ($F_{(3-391)}=,461, p>.05$) ve günlük ortalama internet kullanım süresine ($F_{(3-391)}=,299, p>.05$) göre gruplar arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır.

Analiz sürecinde ilk olarak sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık puanlarının üniversitelere göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmış ve dijital vatandaşlık puanlarının üniversitelere göre farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır. Bu durum, dört üniversitenin benzer sosyo-ekonomik düzeye sahip öğrenciler, öğretim programı ve dijital olanaklara sahip olmasıyla açıklanabilir. Çünkü Yüksek Öğretim Kurumu, eğitim fakültelerinde sosyal bilgiler öğretmenliği bölümlerinde ortak program uygulamaktadır. Bu sonucun aksine, bu çalışmada kullanılan ölçeği çeşitli üniversitelerde uygulayan Som-Vural ve Kurt (2018: 75-77) tarafından yapılan çalışmada üniversitelere göre dijital vatandaşlığa ilişkin ortalamalarda anlamlı düzeyde farklılık tespit

edilmiştir. Araştırmacılar, bu sonucu bazı üniversitelerin teknolojik altyapı olanaklarının daha iyi durumda olmasıyla açıklamıştır.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ortalama puanlarıyla e-devlet kullanım sıklığı arasındaki anlamlı farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık puanları ile e-devlet kullanım sıklığı arasında anlamlı farklılık gözlenmiştir. Bu sonuçlara göre, e-devlet uygulamasını “bazen” kullananlar ile “hiç” kullanmayanlar arasında farklılık bulunamamıştır. Anlamlılığını yönünün e-devlet uygulamasını “sıklıkla” kullananlar ile “hiç” kullanmayanlar arasında olduğu görülmüştür. Bu konuda alanyazındaki diğer çalışmalara bakıldığında, Çarıkçı (2010: 119-121), e-devlet uygulamalarından faydalanma düzeyi ile uygulamalarla ilgili tutumlar arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında, e-devlet uygulamaları ile ilgili olarak geliştirilen tutumla e-devlet uygulamalarından faydalanma düzeyi arasında yakın bir ilişki bulmuştur. Bu sonuçlar birlikte düşünüldüğünde, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital araçları ve imkânları kullanma ve kendini yeterli görme durumlarının e-devlet kullanım sıklığını ve uygulamadan yararlanma konusundaki tutumlarını etkilediğini söylemek mümkündür.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık puanları, günlük ortalama internet kullanım süresi değişkenine göre incelendiğinde, aralarında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir. Bu durum, ilk bakışta beklenmeyen bir sonuçtur. Çünkü alanyazında Kocadağ (2012: 100-103), Sakallı ve Çiftçi (2016: 112-114), Çakmak ve Aslan (2018: 92-94) ve Onursoy (2018: 1007-1009) tarafından yapılan çalışmalarda ortalama internet kullanım süresiyle dijital vatandaşlık ölçeğinden alınan puanlar arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. İlgili çalışmalarda dijital vatandaşlık puanı yüksek olanların uzun yıllardır internete bağlandığı ve ortalama internet kullanımının yüksek olduğu görülmektedir. Bu ilişki çalışmalarda, bireylerin çeşitli coğrafi ve sosyolojik durumlarının yanı sıra yaş ile ilgili olarak teknolojiye erişim ve kullanabilme özellikleriyle açıklanmıştır. Tüm bu sonuçlar birlikte düşünüldüğünde, bu çalışmada günlük ortalama internet kullanımı ile dijital vatandaşlık ölçeğinden alınan puanlar arasında farklılık görülmemesi, seçilen örneklemin heterojen olmaması veya benzer demografik özelliklere sahip olmasıyla açıklanabilir. Yani 1. ve 2. sınıflar da çalışmaya dâhil edilirse daha farklı bir sonuç beklenebilir.

Araştırmada ulaşılan sonuçlar doğrultusunda ileride yapılacak araştırmalara yönelik birtakım önerilerde bulunmak mümkündür. Öncelikle ileride bu konuda yapılacak araştırmalara farklı branşlardan öğretmen adayları dâhil edilebilir. Üniversiteler seçilirken, sosyo-ekonomik düzey ve dijital imkânlar açısından farklı niteliklere sahip üniversiteler tercih

edilebilir. Çalışma grubu olarak, sosyal bilgiler öğretmenleri ve ortaokulda sosyal bilgiler dersini alan öğrenciler seçilebilir.

Bunların yanında öğretmen adaylarının çoğu, dijital ortamlardaki toplumsal sorumluluk projelerine katılma konusunda kararsız yönde görüş belirtmiştir. Bunun için dijital ortamlarda güvenli bir şekilde sosyal sorumluluk projelerine katılım sağlama konusunda yapılacak örnek projelerle farkındalık oluşturulabilir. Sosyal öğretmen adaylarının interneti bilinçli ve etkin bir şekilde kullanması için vatandaşlık ve insan hakları derslerinde bilişim teknolojilerine dayalı dijital vatandaşlık uygulamalarının yapılması gerekmektedir. Özellikle e-devlet uygulaması gibi vatandaşla devlet arasında bağ kuran uygulamalar ve platformların nasıl çalıştığına dair bilgilendirme yapılması, dijital vatandaşlık konusundaki algıların değişmesini sağlayabilir.

KAYNAKLAR

- Acun, İ. (2015). Bilgisayar Destekli Öğretim Uygulamaları. Ed. Cemil Öztürk, Sosyal Bilgiler Öğretimi, Demokratik Vatandaşlık Eğitimi (s. 343-365). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Alkan, V. (2014). Öğretim Stratejileri. Ed. Süleyman İnan, Sosyal Bilgiler Öğretimine Giriş, Kavramlar, Yaklaşımlar, İlkeler (s. 99-110). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ata, B. (2015). Sosyal bilgiler öğretim programı. Ed. Cemil Öztürk, Sosyal Bilgiler Öğretimi, Demokratik Vatandaşlık Eğitimi (s. 33-47). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2016). Bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Çakmak, Z. ve Aslan, S. (2018). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık davranışlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Adıyaman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(1), 72-99.
- Çarıkcı, O. (2010). Türkiye'de E-devlet Uygulamaları Üzerine Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(12), 95-122.
- Daşcıoğlu, K. ve Şimşek, S. (2014). Müfredat (Öğretim Programı). Ed. Süleyman İnan, Sosyal Bilgiler Öğretimine Giriş, Kavramlar, Yaklaşımlar, İlkeler (s. 23-35). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Digital Citizenship, (2018). Digital Citizenship Today. 27 Aralık 2018 <http://www.digitalcitizenship.net/> adresten alınmıştır.
- Görmez, E. (2017). İlkokul Sosyal Bilgiler Programının Dijital Vatandaşlık ve Alt Boyutları Açısından Yeterliliği. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 60, 1-15.
- İnci, M. A., Akpınar, Ü. ve Kandır, A. (2017). Dijital Kültür Ve Eğitim. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37(2), 493-522.
- Karaduman, H. ve Öztürk, C. (2014). Sosyal Bilgiler Dersinde Dijital Vatandaşlığa Dayalı Etkinliklerin Öğrencilerin Dijital Vatandaşlık Tutumlarına Etkisi ve Dijital Vatandaşlık Anlayışlarına Yansımaları. *Journal of Social Studies Education Research*, 5(1), 38-78.
- Karaduman, H., Çengelci Köse, T. ve Eryılmaz, Ö. (2017). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarına Göre Sosyal Medyada Değerler. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 8(2), 250-271.
- Karasar, N. (2018). Bilimsel Araştırma Yöntemi, Kavramlar İlkeler Teknikler. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kocadağ, T. (2012). *Öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık düzeylerinin belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2018). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı. Ankara: Talim Kurulu Başkanlığı.
- Mossberger, K., Tolbert, C. J. & McNeal, R. S. (2008). *Digital Citizenship: The Internet, Society, And Participation*. Cambridge, Massachusetts: The MIT Press.
- Onursoy, S. (2018). Üniversite Gençliğinin Dijital Okuryazarlık Düzeyleri: Anadolu Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 6(2), 989-1013.
- Özer, Ü. ve Albayrak-Özer, E. (2017). Sosyal Bilgiler Öğretmeni Adaylarının Dijital Vatandaşlık Eğitimi İhtiyaçları. *International Congress on Politic, Economic and Social Studies*. Ankara: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi.

- Öztürk, C. (2015). Sosyal bilgiler: Toplumsal Yaşama Disiplinlerarası Bir Bakış. Ed. Cemil Öztürk, Sosyal Bilgiler Öğretimi, Demokratik Vatandaşlık Eğitimi (s. 1-31). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Ribble, M. & Bailey, G. (2007). Digital Citizenship İn Schools. Washington, DC: International Society for Technology in Education.
- Sakallı, H. ve Çiftçi, S. (2016). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Dijital Vatandaşlık Düzeyleri ile Siber Zorbalık Eğilimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Adnan Menderes Üniversitesi Örneği. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 6(2), 100-119.
- Searson, M., Hancock, M., Soheil, N. & Shepherd, G. (2015). Digital Citizenship within Global Contexts. *Education and Information Technologies*, 20, 729–741.
- Som-Vural, S. (2016). *Üniveriste Öğrencilerinin Bakış Açısıyla Dijital Vatandaşlık Göstergelerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Som-Vural, S. ve Kurt, A. A. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Bakış Açısıyla Dijital Vatandaşlık Göstergelerinin İncelenmesi. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 8(1), 60-80.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı. (2018). Sıkça Sorulan Sorular. 02.03.2019 tarihinde <https://www.turkiye.gov.tr/bilgilendirme?konu=sikcaSorulanlar> adlı adresten alınmıştır.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2018). Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması. TÜİK: http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1028 adresinden alınmıştır.
- YÖK[Yükseköğretim Kurumu], (2006). Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Ders İçerikleri. 02.03.2019 tarihinde <https://www.anadolu.edu.tr/akademik/fakulteler/1989/sosyal-bilgiler-ogretmenligi-programi/dersler> adlı siteden alınmıştır.

EXTENDED ABSTRACT

With developing technology, people are actively taking part in virtual environments as much as in real life. This situation has carried citizenship responsibilities to digital media and the concept of digital citizenship was born. With digital citizenship becoming essential, the pursuit of digital citizenship training has increased. Digital citizenship training aims to enable students to use technology in a proper manner. In the Turkish education system, the social studies course has undertaken the role of raising citizens. When the scope of the course is examined, it is seen that the subjects of qualifications of digital citizenship, which is a new type of social citizenship, are among the learning outcomes. Especially the statement "It is aimed to enable the conscious use of information and communication technologies through comprehending the effects of the development process of science and technology on societal life." is a part of the special outcomes of 2017 Social Studies Curriculum. This statement indicates that individuals are a part of today's digital world with their actions and activities in the virtual media and that it is an area that must be considered in the process of raising an individual. Additionally, "digital literacy" which is one of the skills that must be taught in the Social Studies Curriculum, is directly one of the sub-aspects of digital citizenship. Also skills such as "research", "communication" and "legal literacy" are directly or indirectly related to these aspects. Finally, the common outcomes of the subject area of "Science, Technology and Society" is; to enable students to comprehend that the foundation of the development in science and technology is innovative, critical and scientific thought. In line with this purpose, information and communication technologies are effectively used during the teaching of

outcomes regarding citizenship education. This situation is a necessity of digital citizenship. Therefore, it is important to determine the views of prospective social studies teachers, who will teach this course in the future, regarding digital citizenship. Accordingly, the digital citizenship indicators of prospective social studies teachers were studied in terms of university, average daily internet use and frequency of e-government gateway application use. The descriptive survey method, which is one of the quantitative research methods, was used in this study. The "Digital Citizenship Scale" developed by Som-Vural (2016) was used for collecting data, and a "Personal Information Form" prepared by the researchers was used in order to collect demographic information. Within the form, there was information regarding university, daily average internet use and frequency of use of the e-government gateway application. The scale that has 23 items; consists of five sub-factors of proper use, online activities, access, health, and social responsibility. The data consists of 401 prospective social studies teachers that are studying at Necmettin Erbakan University, Kastamonu University, Ege University, and Pamukkale University within the 2018-2019 education period. The study group was selected among 3rd and 4th-year prospective teachers that have taken Computing I-II, Basic Law, Citizenship Knowledge, and Human Rights and Democracy courses in the previous years according to the purposeful sampling method. The obtained data were analyzed using the SPSS 23 Package Program. In the analysis of data, descriptive statistics were used for demographic information; Pearson Product-Moment Correlation was used for the total points regarding the points of the scale and the sub-factors; and the one-way analysis of variance (ANOVA) and Post-Hoc tests were used to study the differences between university level, daily average internet use, and frequency of use of the e-government gateway application.

In this study, the digital citizenship indicators of prospective social studies teachers that are studying in various universities throughout Turkey were examined. A digital citizenship scale was applied to the candidates in this regard. According to the obtained results using the one-way analysis of variance, a significant difference was found between the variable of frequency of use of the e-government gateway application among groups of prospective social studies teachers. In the study where the relationship between the level of utilization of e-government applications and the attitude towards the applications was analyzed, Çarıkçı (2010:119-121) found a close relationship between the attitude developed towards e-government gateway application and the level of utilization of the e-government gateway application. When these results are considered together, it is possible to say that the use of digital tools and opportunities by prospective social studies teachers and their state of finding

themselves adequate to do so affects their frequency of e-government gateway application use and their attitude towards utilization of applications.

No significant difference was found between the groups of prospective social studies teachers in regards to the universities they studied at. This situation can be explained by the four universities having students of similar socio-economic levels, curriculums, and digital opportunities. It is because the Higher Education Institution (YÖK) implements a common program in the social studies teaching departments of the faculties of education. In contrast to this result, Som-Vural and Kurt (2018: 75-77) who applied the scale used in this study on various universities, found a significant level of difference between the universities in terms of averages regarding digital citizenship in their study. Researchers explained these results as certain universities having better technological infrastructure possibilities.

Moreover, no significant difference was found among the groups of prospective social studies teachers in regards to the daily average internet using. In the literature, in contrast to this result, studies by Kocadağ (2012: 100-103), Sakallı and Çiftçi (2016: 112-114), Çakmak and Aslan (2018: 92-94), and Onursoy (2018: 1007-1009) have found significant differences between average internet use time and scores from the digital citizenship scale. In these studies, it is observed that those with high digital citizenship scores have been connected to the internet for many years and have a high average of internet utilization. This relationship is explained as the access to technology and the ability to use it in regards to age as well as the various geographical and sociological states of the individuals.

In accordance with the results obtained in the study, it is possible to make some suggestions regarding future studies. Firstly, teachers from different branches/majors may be included in the studies to be conducted regarding this issue in the future. In addition, universities that have different characteristics in terms of varying socioeconomic levels and digital opportunities can be preferred during the selection of universities. Additionally, secondary school students taking social studies classes can be selected in addition to social studies teachers for the study group.